

**РОЛЬ ДОБРОВОЛЬНО ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
У ВПРОВАДЖЕННІ ІНСТИТУТУ ДЕЛЕГУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ****THE ROLE OF A VOLUNTARILY UNITED TERRITORIAL COMMUNITY
IN THE IMPLEMENTATION OF THE INSTITUTE OF DELEGATION OF POWERS**

Проблема делегованих повноважень має виключне значення для всіх державно-правових реформ, оскільки напряму впливає на процес і обсяг реалізації прав і свобод громадян, тому що стан реалізації прав і свобод людини прямо залежить від ефективності діяльності системи органів державної влади і системи органів місцевого самоврядування. Одним із найбільш комплексним суб'єктом делегування повноважень в адміністративному праві України є добровільна об'єднана територіальна громада. Однак, практичні питання, що виникають в діяльності територіальних громад, зумовлюють актуальність загальних досліджень щодо розуміння сутності та принципів делегування повноважень. Чинні проблеми у реформі децентралізації, становленні місцевої влади як невід'ємної складової державного управління, обґрунтовують актуальність вивчення добровільно об'єднаної територіальної громади як складової інституту делегування повноважень. Встановлено, що інститут делегування повноважень – важливий елемент системи державного управління та публічного адміністрування, який має значний вплив на ефективність управління, рівень децентралізації влади та якість надання публічних послуг, що за своїм змістом полягає у передачі повноважень від одного суб'єкта до іншого, з встановленням відповідних прав, обов'язків, умов та гарантій, задля реалізації певних функцій. Обґрунтовано, що добровільна об'єднана територіальна громада є складовою інституту делегування повноважень щодо реалізації загального права на місцеве самоврядування. Делегують такі повноваження добровільно об'єднаній територіальній громаді фактично громадяни України, як суб'єкти права на місцеве самоврядування, та держава, наділяючи добровільно об'єднану територіальну громаду відповідними правовими інструментами та, гарантуючи її діяльність. Визначено, що унікальність добровільної об'єднаної територіальної громади полягає в тому, що ця організація формується за ініціативою громадян і має можливість визначати свої пріоритети та завдання. Делегування повноважень відбувається через активну участь громадян та їх виборчих представників, що забезпечує демократичний характер прийняття рішень. Зроблено висновок, що добровільно об'єднана територіальна громада як складова інституту делегування повноважень представляє собою демократичний механізм, що базується на принципах місцевого самоврядування, та виникає з ініціативи громадян як форма їх активної участі в процесі прийняття рішень та управління публічними справами на місцевому рівні, задля сталого розвитку суспільства та реалізації демократії на місцевому рівні.

Ключові слова: добровільно об'єднана територіальна громада, делегування повноважень, інститут, громадяни, місцеве самоврядування.

The issue of delegated powers is of exceptional importance for all state and legal reforms, as it directly affects the process and scope of the realization of citizens' rights and freedoms; indeed, the state of human rights and freedoms depends directly on the

effectiveness of the system of state authorities and the system of local self-government bodies. One of the most comprehensive entities involved in the delegation of powers under Ukrainian administrative law is the voluntarily united territorial community. However, practical issues arising in the activities of territorial communities underscore the relevance of general research aimed at understanding the nature and principles of the delegation of powers. Current challenges in decentralization reform and the establishment of local government as an integral component of public administration underscore the importance of studying the voluntary united territorial community as a component of the institution of delegation of powers. It has been established that the institution of delegation of powers is an important element of the system of public governance and public administration, which has a significant impact on the effectiveness of governance, the level of decentralization of power, and the quality of public service delivery; in essence, it consists of the transfer of powers from one entity to another, with the establishment of corresponding rights, obligations, conditions, and guarantees for the performance of specific functions. It is argued that a voluntarily united territorial community is a component of the institution of delegation of powers regarding the realization of the general right to local self-government. Such powers are in fact delegated to a voluntarily united territorial community by the citizens of Ukraine – as holders of the right to local self-government – and by the state, which endows the voluntarily united territorial community with the appropriate legal instruments and guarantees its operations. It is determined that the uniqueness of a voluntarily united territorial community lies in the fact that this organization is formed at the initiative of citizens and has the ability to define its own priorities and objectives. The delegation of powers occurs through the active participation of citizens and their elected representatives, which ensures the democratic nature of decision-making. It is concluded that a voluntarily united territorial community, as a component of the institution of delegation of powers, is a democratic mechanism based on the principles of local self-government; it arises from the initiative of citizens as a form of their active participation in the process of decision-making and the management of public affairs at the local level, for the sustainable development of society and the realization of democracy at the local level.

Key words: *voluntarily united territorial community, delegation of powers, institution, citizens, local self-government.*

Вступ. Проблема делегованих повноважень має виключне значення для всіх державно-правових реформ, оскільки напряду впливає на процес і обсяг реалізації прав і свобод громадян, тому що стан реалізації прав і свобод людини прямо залежить від ефективності діяльності системи органів державної влади і системи органів місцевого самоврядування [1, с. 3, 12–14].

Одним із найбільш комплексним суб'єктом делегування повноважень в адміністративно-праві України є добровільна об'єднана територіальна громада. Однак, практичні питання, що виникають в діяльності територіальних громад, зумовлюють актуальність загальних досліджень щодо розуміння сутності та принципів делегування повноважень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні та спеціальні адміністративно-правові засади організації та функціонування добровільної об'єднаної територіальної громади стали предметом дослідження таких вчених як: Б. Андрушків, К. Анісімов, А. Берлач, Я. Білоус, Є. Бородін, О. Голинська, І. Дзюба, В. Дрешпак, О. Євдокімов, Н. Кирич, Ю. Ковальчук, В. Кравченко, І. Крикавська, М. Латинін, В. Малоокий, А. Матвієнко, Н. Мішина, В. Небелюк, С. Поляруш та інших.

Мета. Чинні проблеми у реформі децентралізації, становленні місцевої влади як невід'ємної складової державного управління, обґрунтовують актуальність вивчення добровільно об'єднаної територіальної громади як складової інституту делегування повноважень.

Виклад основного матеріалу. У теорії управління розрізняють кілька форм надання повноважень: встановлення – спосіб регулювання, коли законодавчий орган у Конституції і законах визнає компетенцію органів місцевого управління; передача – форма регулювання повноважень, коли будь-яке повноваження одного органу виключається з його компетенції і включається до компетенції іншого органу; делегування – надання державним органом належного йому права вирішення питань на один раз, на деякий час або на невизначений термін [2, с. 96–97].

Делегування потрібно відрізнити від передачі повноважень. При передачі відповідне повноваження вилучається з компетенції одного органу і включається до компетенції другого. У свою чергу делегування розуміється як надання права вирішувати те чи інше питання іншому органу без суттєвого втручання в його вирішення. Також, делегування повноважень є двосторонніми імперативними відносинами, в яких один орган має власну компетенцію, визначену нормативними актами, а інший – належну правоздатність на одержання і реалізацію цих повноважень. При цьому компетенція першого органу є джерелом компетенції другого органу [2, с. 96–97].

На сьогоднішній день існує багато недоліків щодо роботи інституту делегування повноважень, то як: відсутність чітко визначеного порядку та процедури делегування повноважень, безсистемність у розподілі зазначених повноважень, недостатнє фінансування, що часто призводить до неузгодженості, мало ефективності та недбалого ставлення уповноваженого органу в здійсненні таких повноважень [2, с. 96–97].

Як вважає Г. Бублик, делегування повноважень – це процес передачі власних повноважень делегуючого суб'єкта делегованому суб'єкту, який базується на вільному волевиявленні обох суб'єктів делегування, здійснюється для найбільш ефективної реалізації зазначених повноважень, супроводжується передачею відповідних фінансових та/або матеріальних ресурсів і оформлюється шляхом укладення адміністративного договору або відповідним законодавчим актом [1, с. 3, 12–14]. Юридична природа делегованих повноважень, визначаються обов'язкові ознаки делегованих повноважень, серед яких: а) делегування повноважень має базуватися на вільному волевиявленні обох суб'єктів делегування; б) делегування повноважень повинно супроводжуватися укладенням адміністративного договору; в) делегування повноважень має обов'язково супроводжуватися передачею фінансових та/або матеріальних ресурсів для забезпечення належної реалізації делегованим суб'єктом делегованих повноважень; г) переделегування (субделегування) повноважень не допускається, бо це суперечить цілям і намірам органу, що делегує повноваження; д) делегований суб'єкт несе юридичну відповідальність за належне виконання делегованих повноважень [1, с. 3, 12–14].

В. Давидовою вдосконалено теоретико-методологічний підхід до пізнання як процесу забезпечення делегування, так і власне «делегування», як особливої форми взаємодії суб'єктів адміністративних відносин, особливістю якого є розуміння, що організаційно-правовий аспект виступає лише одним з елементів системи науково-практичного забезпечення процесу делегування повноважень, що значно розширює можливості для подальшого наукового пізнання процесів делегування засобами міжнаукового аналізу, моделювання та застосування крос-наукових методів пізнання [3, с. 4].

Делегування повноважень О. Терешук розуміє як адміністративно-правовий інститут, зміст якого становить процес (правовідносини) передачі публічно-адміністративних повноважень суб'єкта делегування іншому учаснику (органу публічної адміністрації, фізичній особі або юридичним особам приватного/публічного права) на визначений строк з обов'язковим ресурсним забезпеченням (фінансовим/майновим), відповідними контрольно-наглядними обмеженнями та відповідальністю, що здійснюється у формі договору чи акта. Також вчена виокремлює основні характеристики делегування повноважень, що становлять зміст вказаного поняття: 1) делегування повноважень є інститутом адміністративного права; 2) ініціювання делегування повноважень потребує обґрунтування його доцільності; 3) імперативність чи диспозитивність делегування встановлюється у законодавчій нормі; 4) загальною метою використання інституту делегування повноважень є ефективне, якісне забезпечення публічного інтересу / здійснення публічного адміністрування; мета обґрунтовується та деталізується в конкретному випадку делегування; 5) зміст делегування становить процес передачі повноважень; 6) у вказаному процесі беруть участь суб'єкти, правовий статус яких характеризується певними ознаками: наприклад, наявність компетенції у суб'єкта делегування та відповідність нормативним вимогам потенційного суб'єкта із делегованими повноваженнями (виконавця делегованих повноважень); 7) предметом делегування є повноваження щодо публічного адміністрування; 8) делегування здійснюється, як правило, на визначений строк, однак поки що існує і безстрокове делегування; 9) разом із делегованими повноваженнями передаються додаткові гарантії (фінансове/майнове забезпечення) та обмеження (контроль/відповідальність) [4, с. 125–129].

На основі вищевикладеного, можна сформулювати, що інститут делегування повноважень – важливий елемент системи державного управління та публічного адміністрування, який має значний вплив на ефективність управління, рівень децентралізації влади та якість надання публічних послуг, що за своїм змістом полягає у передачі повноважень від одного суб'єкта до

іншого, з встановленням відповідних прав, обов'язків, умов та гарантій, задля реалізації певних функцій.

Правильне делегування завжди має дві сторони. Перша полягає в тому, щоб знати, що і кому слід делегувати. Іншу сторону делегування складає форма або спосіб доручення обов'язків. Делегуванню повноважень передують значна підготовча робота, яку повинен здійснювати орган, що делегує. Вона полягає у визначенні того, для чого, кому, яким чином делегувати повноваження, які вигоди від цього [5, с. 38–40].

Тому, виникає логічне запитання, яким чином добровільна об'єднана територіальна громада є складовою інституту делегування повноважень? На наш погляд, зміст такої складової можна простежити з виявлення сутності права на місцеве самоврядування.

Європейська хартія місцевого самоврядування визначає, що місцеве самоврядування означає право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання та управління суттєвою часткою публічних справ, під власну відповідальність, в інтересах місцевого населення. Це право здійснюється радами або зборами, члени яких вільно обираються таємним голосуванням на основі прямого, рівного, загального виборчого права і які можуть мати підзвітні їм виконавчі органи. Це положення жодним чином не заважає використанню зборів громадян, референдумів чи будь-якої іншої форми прямої участі громадян, якщо це дозволяється законом [6].

Конституцією України закріплено, що місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Особливості здійснення місцевого самоврядування в містах Києві та Севастополі визначаються окремими законами України. Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи [7].

Згідно Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст. Громадяни України реалізують своє право на участь у місцевому самоврядуванні за належністю до відповідних територіальних громад. Будь-які обмеження права громадян України на участь у місцевому самоврядуванні залежно від їх раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, терміну проживання на відповідній території, за мовними чи іншими ознаками забороняються [8].

Місцеве самоврядування є правом територіальної громади жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи. Органам місцевого самоврядування можуть надаватися законом окремі повноваження органів виконавчої влади. Держава фінансує здійснення цих повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або шляхом віднесення до місцевого бюджету у встановленому законом порядку окремих загальнодержавних податків, передає органам місцевого самоврядування відповідні об'єкти державної власності. Органи місцевого самоврядування з питань здійснення ними повноважень органів виконавчої влади підконтрольні відповідним органам виконавчої влади [9, с. 2–4; 9].

Таким чином, Конституцією України, міжнародними актами та відповідними законами України передбачається делегування повноважень щодо реалізації права на місцеве самоврядування добровільно об'єднаним територіальним громадам.

Відповідно, добровільна об'єднана територіальна громада є складовою інституту делегування повноважень щодо реалізації загального права на місцеве самоврядування. Делегують такі повноваження добровільно об'єднаній територіальній громаді фактично громадяни України, як суб'єкти права на місцеве самоврядування, та держава, наділяючи

добровільно об'єднану територіальну громаду відповідними правовими інструментами та, гарантуючи її діяльність.

Загальнообов'язкові державні повноваження, які повинні делегуватися всім територіальним громадам відповідного рівня, повинні закріплюватися на необмежений строк. І хоча законодавство чітко не виділяє обов'язкових делегованих повноважень, вони завжди були присутніми в компетенції органів місцевого самоврядування. Необхідність та доречність цього впливає із змісту суспільних відносин при здійсненні особливо важливих загальнонаціональних завдань. На сьогоднішній день деякі державні повноваження покладені на органи місцевого самоврядування як обов'язкові [5, с. 38–40].

Проблема делегування повноважень постає не тільки на місцевому рівні, а й на вищому. На процес і обсяг реалізації прав і свобод громадян впливає чітка робота місцевих органів, так як стан реалізації цих прав і свобод, прямо залежить від ефективності діяльності систем органів держави й органів місцевого самоврядування. Отже, на максимальну реалізацію прав і свобод українських громадян, має спрямовуватися використання делегованих повноважень органами держави і місцевого самоврядування [2, с. 100–101].

У сучасних реаліях, єдиним відсилком на делегування повноважень виконавчих органів місцевого самоврядування щодо забезпечення охорони прав, свобод і законних інтересів громадян, законності, є положення статті 38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», а також положення статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», якими визначено, що делеговані повноваження органів виконавчої влади, надані органами місцевого самоврядування здійснюють військові адміністрації на відповідній території, які здійснюють повноваження із запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану [2, с. 100–101].

Впровадження інституту делегування повноважень буде одним із важливих способів встановлення компетенції органів місцевого самоврядування в рамках інституту децентралізації публічної влади. Подальший рух у вказаному напрямку дозволить ефективно виконувати процес побудови правової держави та підвищення ефективної діяльності системи органів місцевого самоврядування, в тому числі територіальних громад [2, с. 100–101].

Загалом, добровільна об'єднана територіальна громада в Україні є важливою складовою інституту делегування повноважень в адміністративному праві, що базується на принципах місцевого самоврядування, закріплених в Конституції України та інших нормативних актах. Добровільна об'єднана територіальна громада представляє собою демократичну форму організації громадян, яка взаємодіє із державою в реалізації місцевого самоврядування. Її становище полягає в тому, що громада вільно об'єднується для спільного прийняття рішень та ефективного управління питаннями місцевого значення.

Згідно з Конституцією та законами України, добровільна об'єднана територіальна громада отримує делеговані повноваження для самостійного вирішення питань, які стосуються її території, що включає регулювання та управління суттєвою частиною публічних справ в інтересах місцевого населення. Унікальність добровільної об'єднаної територіальної громади полягає в тому, що ця організація формується за ініціативою громадян і має можливість визначати свої пріоритети та завдання. Делегування повноважень відбувається через активну участь громадян та їх виборчих представників, що забезпечує демократичний характер прийняття рішень.

Територіальна громада постає первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень. Характеристика територіальних громад як первинних соціальних суб'єктів публічної влади на місцях, розмаїття форм безпосередньої й опосередкованої демократії в місцевому самоврядуванні, а також визнання провідної ролі територіальних громад у формуванні всієї системи органів публічної влади (від вищих до місцевих) дає змогу визначити суть місцевого самоврядування як особливої форми публічної влади. Місцеве самоврядування – це система організації діяльності місцевих жителів на відповідній території, що є комплексом різноманітних інститутів, який функціонує як єдиний цілісний механізм, а його провідною ланкою постає територіальна громада. Говорячи про форму А. Шевченко сформував, що територіальна громада – це вид територіальної спільності, утвореної жителями (громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства, біженці, вимушені переселенці) відповідних адміністративно-територіальних одиниць (село, добровільне об'єднання в спільну громаду декількох сіл, селище, місто), які постійно або переважно мешкають в їх межах, володіють там певним нерухомим майном, сплачують податки, комунальні послуги тощо [10, с. 333].

Громади є окремими одиницями економічного простору, формують склад регіону, цілеорієнтовані на власну економічну спроможність, підвищення якості та рівня життя населення. Т. Сахно узагальнено сукупність ознак до визначення сутності ТГ (територіальна, політична, інтеграційна, соціально-психологічна, історико-культурна, фінансова, майнова, екологічна) за різними науковими підходами (територіальний, правовий, соціологічний, комплексний). Перелік ознак ТГ доповнено організаційною та економічною, які є обов'язковими елементами у формуванні громади в умовах децентралізації. Вченою доведено, що комплексний підхід до формування громади є найбільш розширеним. Також обґрунтовано, що громада відповідно до факторів впливу (політико-правових, територіально-просторових, історико-культурних, природно- та фінансово-ресурсних, соціально-демографічних) і напрямів відповідальності, ознак та функцій є гарантом інтересів усіх зацікавлених сторін – населення, бізнес-середовища, громади в цілому та забезпечує регіональний розвиток. Т. Сахно запропоновано власне визначення територіальної громади як географічно визначеної території, частини регіону, яка має правовий статус, місцеві органи публічного управління, муніципальну власність, ресурсне забезпечення, соціальну взаємодію, є представником місцевого громадянства, здійснює функції управління та контролю з метою забезпечення спроможності, життєздатності, економічного і соціального розвитку місцевості та складається з фізичних осіб як суб'єктів права зі спільними інтересами місцевого значення [11, с. 2–3].

А. Лісниченко обґрунтовано власний комплексний та системний підхід до визначення ознак територіальних громад, які розкривають їх сутність як базового елемента системи місцевого самоврядування України полягає в існуванні таких ознак: суб'єктна ознака – характеризує територіальні громади як сукупність громадян України та вказує на неможливість визнання за територіальними громадами правового статусу юридичних осіб публічного права; адміністративно-територіальна ознака – характеризує територіальні громади як сукупність громадян України (жителів), що мають зареєстроване місце проживання та на постійній основі проживають в адміністративно-територіальних межах населених пунктів або їх добровільних об'єднань, і при цьому автоматично формують склад територіальних громад та обирають представницький орган місцевого самоврядування; децентралізаційна ознака – характеризує територіальні громади як суб'єктів адміністративного права, яким держава надає та гарантує право на власний розсуд (добровільність), але в межах визначених Конституцією та законами вирішувати різного роду проблеми і питання місцевого значення, а також встановлює заборону для відповідних суб'єктів публічної адміністрації втручатися у цей процес (самостійність); психологічна ознака – визначає мету, ціль, мотиви формування територіальними громадами адміністративних правовідносин з органами місцевого самоврядування, а також фактори, які впливають на рівень активності територіальних громад до вирішення питань місцевого значення; адміністративно-правова ознака – передбачає наявність у територіальних громад адміністративно-правового статусу, структурними компонентами якого є суб'єктивні права, юридичні обов'язки, адміністративна правосуб'єктність, юридична відповідальність, а також гарантії забезпечення реалізації цього статусу [12, с. 194–197].

Ю. Марущин сформував, що територіальна громада – це самоврядний соціальний центр, формування та належне функціонування якого є необхідною умовою для розбудови суверенної, незалежної, демократичної та правової держави. Аналізуючи формулювання «територіальної громади» вчений виділив критерії, що базуються на ознаках місцевої спільноти, або їх сукупності: територіальний, соціологічний, конституційно-правовий і комплексний. Так, територіальний критерій пов'язаний з використанням такої ознаки, як постійне проживання людей на території населеного пункту. А соціологічний критерій дозволяє нам розкрити сутнісний аспект цього поняття як особливої цілісної соціальної спільноти, дослідити дію місцевих інтересів, які не тільки інтегрують територіальну громаду, але й виступають одночасно її породженнями. Щодо конституційно-правового критерію – він визначає місце і роль територіальної громади в системі місцевого самоврядування й організації публічної влади. Комплексний же критерій містить у собі характеристику муніципальної влади як складного, багатогранного соціального та правового явища, її місце та значення в громадському та конституційному механізмі, орієнтує на забезпечення поточної управлінської взаємодії, на регулювання зовнішніх сторін місцевого самоврядування [13, с. 8].

Відповідно, діяльність добровільної об'єднаної територіальної громади є важливою для забезпечення ефективного управління на місцевому рівні та відповідності інтересам та потребам громади. Забезпечуючи високий рівень самоврядування та участі громадян,

добровільна об'єднана територіальна громада стає ключовим ланком в системі делегування повноважень, сприяючи розвитку та процвітанню місцевих громад в межах закону та конституційних норм.

Добровільна об'єднана територіальна громада як складова інституту делегування повноважень представляє собою не лише юридичний статус, але й динамічний соціальний конструкт, в якому громада взаємодіє та співпрацює для самостійного планування, ефективного управління ресурсами та забезпечення сталого розвитку. ОТГ, в контексті делегування повноважень, стає екосистемою різноманітних ініціатив, що спрямовані на покращення якості життя громадян. Це фінансово автономна територія, де рішення приймаються колективно, а участь громадян є важливим стимулом для інновацій та розвитку. Добровільна об'єднана територіальна громада є майданчиком для соціальної адаптації, культурного обміну та створення сприятливого середовища для усіх членів громади, втілюючи таким чином загальну ідею активної участі громадян в управлінні державними справами.

Висновки. Усе вищевикладене, дозволяє зробити наступні висновки щодо добровільно об'єднаної територіальної громади як складової інституту делегування повноважень:

- інститут делегування повноважень – важливий елемент системи державного управління та публічного адміністрування, який має значний вплив на ефективність управління, рівень децентралізації влади та якість надання публічних послуг, що за своїм змістом полягає у передачі повноважень від одного суб'єкта до іншого, з встановленням відповідних прав, обов'язків, умов та гарантій, задля реалізації певних функцій.

- Конституцією України, міжнародними актами та відповідними законами України передбачається делегування повноважень щодо реалізації права на місцеве самоврядування добровільно об'єднаним територіальним громадам.

- добровільна об'єднана територіальна громада є складовою інституту делегування повноважень щодо реалізації загального права на місцеве самоврядування. Делегують такі повноваження добровільно об'єднаній територіальній громаді фактично громадяни України, як суб'єкти права на місцеве самоврядування, та держава, наділяючи добровільно об'єднану територіальну громаду відповідними правовими інструментами та, гарантуючи її діяльність.

- добровільна об'єднана територіальна громада в Україні є важливою складовою інституту делегування повноважень в адміністративному праві, що базується на принципах місцевого самоврядування, закріплених в Конституції України та інших нормативних актах. Добровільна об'єднана територіальна громада представляє собою демократичну форму організації громадян, яка взаємодіє із державою в реалізації місцевого самоврядування. Її становище полягає в тому, що громада вільно об'єднується для спільного прийняття рішень та ефективного управління питаннями місцевого значення.

- згідно з Конституцією та законами України, добровільна об'єднана територіальна громада отримує делеговані повноваження для самостійного вирішення питань, які стосуються її території, що включає регулювання та управління суттєвою частиною публічних справ в інтересах місцевого населення. Унікальність добровільної об'єднаної територіальної громади полягає в тому, що ця організація формується за ініціативою громадян і має можливість визначати свої пріоритети та завдання. Делегування повноважень відбувається через активну участь громадян та їх виборчих представників, що забезпечує демократичний характер прийняття рішень.

- діяльність добровільної об'єднаної територіальної громади є важливою для забезпечення ефективного управління на місцевому рівні та відповідності інтересам та потребам громади. Забезпечуючи високий рівень самоврядування та участі громадян, добровільна об'єднана територіальна громада стає ключовим ланком в системі делегування повноважень, сприяючи розвитку та процвітанню місцевих громад в межах закону та конституційних норм.

- добровільна об'єднана територіальна громада як складова інституту делегування повноважень представляє собою не лише юридичний статус, але й динамічний соціальний конструкт, в якому громада взаємодіє та співпрацює для самостійного планування, ефективного управління ресурсами та забезпечення сталого розвитку. ОТГ, в контексті делегування повноважень, стає екосистемою різноманітних ініціатив, що спрямовані на покращення якості життя громадян. Це фінансово автономна територія, де рішення приймаються колективно, а участь громадян є важливим стимулом для інновацій та розвитку. Добровільна об'єднана територіальна громада є майданчиком для соціальної адаптації, культурного обміну та створення сприятливого середовища для усіх членів громади, втілюючи таким чином загальну ідею активної участі громадян в управлінні державними справами.

Отже, добровільно об'єднана територіальна громада як складова інституту делегування повноважень представляє собою демократичний механізм, що базується на принципах місцевого самоврядування, та виникає з ініціативи громадян як форма їх активної участі в процесі прийняття рішень та управління публічними справами на місцевому рівні, задля сталого розвитку суспільства та реалізації демократії на місцевому рівні.

Список використаних джерел:

1. Бублик Г. В. Делегування повноважень місцевими органами влади: організаційно-правовий аспект : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2005. 20 с.
2. Маковецький А. М. Право власності територіальних громад за законодавством України: дис. докт. філософ. за спец. 081 «Право». Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2023. 226 с.
3. Давидова В. Делегування повноважень в системі місцевого самоврядування України: організаційно-правовий аспект: автореф. дис. ... к. держ.упр. : 25.00.04; Класичний приватний університет. 2021. 20 с.
4. Терещук О. До питання розуміння делегування повноважень в адміністративно-правовій науці та судовій практиці. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 8. С. 125–129.
5. Тулик І. І. Делегування повноважень як необхідний елемент взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2016. Вип. 39(1). С. 38–40.
6. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року. Офіційний вісник України. 2015. № 24.
7. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
8. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.
9. Олексюк В. П. Територіальна громада як суб'єкт адміністративних правовідносин: дис. докт. філософ. за спец. 081 «Право». Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ, 2023. 169 с.
10. Шевченко А. О. Правова природа і статус територіальної громади: доктринальний аспект. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 3. С. 332–343.
11. Сахно Т. А. Економічні засади формування територіальних громад у розвитку регіону: дис. докт. філософ. за спец. 051 «Економіка». Черкаський державний технологічний університет, Черкаси, 2023. 277 с.
12. Лісніченко А. С. Адміністративно-правовий статус територіальних громад в Україні: дис. докт. філософ. за спец. 081 «Право» (08 – Право). Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2021. 234 с.
13. Марущин Ю. В. Механізми державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні: дис. канд. з держ. управл. за спец. 25.00.02. Національний університет цивільного захисту України. Харків, 2022. 23 с.

Дата першого надходження статті до видання: 09.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 04.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 20.03.2026